

DOŚWIADCZENIE WYŁANIAJĄCEJ SIĘ DOROSŁOŚCI OSÓB Z GŁĘBSZĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ

Streszczenie:

Już w 2004 r. M. Kościelska (2004, s. 106) zwracała uwagę na brak społecznie wypracowanej koncepcji dorosłości osób niepełnosprawnych intelektualnie, a I. Fornalik podkreślała, że człowiek z niepełnosprawnością intelektualną, przemierzając kolejne etapy rozwoju psychoseksualnego, powinien dorastać do czegoś (Fornalik, 2007). I choć lata mijają, a dorosłość osób z niepełnosprawnością intelektualną wydaje się być obecnie dość mocno eksplorowanym obszarem badawczym, to aktualna wiedza wciąż istotnie różni się z praktyką społeczną. Wciąż wydaje się bowiem, że w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością intelektualną głębszego stopnia pojęcie dorosłości nie stanowi pewnego oczywistego faktu z życia człowieka, do którego w sposób nieunikniony prowadzi dzieciństwo i adolescencja, a pewne rozproszone spektrum możliwości przeżywania i sposobów doświadczania tej części życia. Spektrum to, jak pokazują wyniki moich badań, rozciąga się od doświadczania jedynie zewnętrznych przejawów (tj. wiek i fizyczność) po doświadczanie dorosłości w pełni (czyli samodzielne, niezależne życie), a to, w którym miejscu na tym spektrum znajdzie się dana osoba z niepełnosprawnością intelektualną, zależy od wielu czynników, z których kluczowym wydaje się dzisiaj jakość i zakres udzielanego jej wsparcia. I choć w świadomości społecznej postrzeganie dorosłości osób z niepełnosprawnością intelektualną w jej aspekcie metrykalnym i fizycznym wciąż dominuje nad innymi sposobami ujmowania tego fenomenu, to jednak w wynikach moich badań dał się zaobserwować proces „wyłaniania się” pozametrykalnych koncepcji dorosłości osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Pierwszy rozdział tej pracy stanowi próbę przybliżenia czytelnikowi w interdyscyplinarnym ujęciu zagadnień związanych z niepełnosprawnością intelektualną oraz dorosłością, a w szczególności wczesną dorosłością i momentem „przejścia” z fazy

adolescencji we wczesną dorosłość, z uwzględnieniem okresu „wyłaniającej się dorosłości” (*ang. emerging adulthood*) wyodrębnionym przez J.J. Arnetta. Drugi rozdział osadza pracę w teoretycznej koncepcji Urie Bronfenbrennera, ukazując ekologiczne ujęcie tematu – porusza więc kwestie związane ze zmianami zachodzącymi w poszczególnych systemach, tj. globalne zmiany kulturowe, transformację ustrojową w Polsce, a także funkcjonowanie gminy Bytom, w której prowadzone były badania. Część badawcza natomiast stanowi opis przeprowadzonych przeze mnie badań fenomenograficznych, których przedmiotem było doświadczenie wyłaniającej się dorosłości osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną, a więc sposób jej konceptualizowania przez otoczenie oraz przez same osoby z tą niepełnosprawnością.

Dorosłość bowiem, doświadczana w różnych jej aspektach, nie jest zarezerwowana wyłącznie dla osób w pełni sprawnych, a okres przejścia z fazy dorastania w dorosłość stanowi jeden z najtrudniejszych okresów życia osobniczego, zarówno dla osób z utrudnieniami w rozwoju, jak i dla ich rodzin (Kwaśniewska, 2011).

Słowa kluczowe: dorosłość, wyłaniająca się dorosłość, niepełnosprawność intelektualna, dorosłość z niepełnosprawnością intelektualną, wsparcie.